

Summary. *Skoryna L. Shaping of the analysis of flash fiction in higher educational establishments (based on the story of "Haidamaka" by Valerian Pidmohylnyi).* In the system of knowledge and skills of students-philologists, higher priority belongs to the analysis of piece of writing. This article contains general recommendations according to the questions of the analysis, interpretation of flash fiction (stories, short novels). Theoretical generalizations are illustrated by the example of the story "Haidamaka" by Valerian Pidmohylnyi. First of all, this writing may be interesting because of its problematics. Secondly, an insight into this story helps us to trace the way of formation of Valerian Pidmohylnyi writing talent - from the first stories to novels: "The City", "A Little Touch of Drama." Here is shown an approximate algorithm of the analysis, interpretation of stories and novels, which includes the following components: step 1 – primary insight into the text, step 2 – preparation (conversance with the writer's biography, information about the period, when the work was written, the history of its creation, publication and, if there is a need, examination of supplementary literature - historical, philosophical, theoretical), step 3 – repeated (deepen) insight into the writing, step 4 – interpretation of content, step 5 – analysis of the literary world, step 6 – analysis of compositional form, step 7 – analysis of plot structure, step 8 – analysis of literary speech, step 9 – analysis of genre form, step 10 – clarification of what literary school this writing belongs to, step 11 – conclusions: peculiarities of the writing reception – its scientific (literary), creative and imaginative interpretation (stage, screen adaptation, musical interpretation). This algorithm can be used on the classes of the special course "The analysis of piece of fiction" (in this case all the components of the text should be taken into account), as well as in the process of teaching of the history of Ukrainian literature course (taking into consideration the specificity of the discipline and limited number of hours, this algorithm can be used only partially). It is also necessary to consider that offered algorithm is only an approximate pattern of the analysis, which should be detailed and improved in the process of research of each specific writing: in some cases we should turn attention to the problematics, in others – to the peculiarities of literary world, psychologism, composition, originality of literary speech, etc.

Key words: analysis, interpretation, flash fiction, story, novel, theme, problematics, idea, emotional content, literary world, composition, plot, story line, literary speech, genre form, style, Valerian Pidmohylnyi, "Haidamaka."

УДК 89 (07)

Ганна ДУДНИК

**ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО. «ЦАР ПЛАКСІЙ ТА ЛОСКОТОН»:
КАЗКОВА ІСТОРІЯ Й СУЧАСНЕ ЖИТТЯ
(конспект уроку з української літератури. 5 клас)**

Мета: продовжити знайомство учнів із життєвим шляхом і тематичним спрямуванням казки «Цар Плаксіє та Лоскотон», розглянути спосіб життя героїв, різні життєві позиції царя Плаксіє і Лоскотона; пояснити питання теорії літератури: відмінність прозової і віршованої мови (рима, строфа, ритм); формувати вміння виразно читати казку і розуміти зміст, висловлювати особисте ставлення до зображуваного у казці, порівнювати песимістичну і оптимістичну позиції героїв; виховувати почуття пошани, любові, поваги до Василя Симоненка і його творчості, інтерес до власної праці.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Обладнання: текст казки «Цар Плаксіє та Лоскотон», ілюстрації до твору; портрет письменника, картки, тестові завдання, великий м'яч, картки з назвами розділів казки для гри «Рекламна кампанія».

Перебіг уроку

I. Організаційний момент.

II. Емоційне налаштування на урок

Вправа «Карусель спілкування». Учні по колу продовжують фразу, задану вчителем: «Я люблю...», «Мене радує...», «Мені сумно, коли...», «Я гніваюсь, коли...», «Я пишаюся собою, коли...»

Учитель. Це дуже добре, що ви ось так у тісному колі відверто говорите про свої уподобання, душевні стани, радощі і смуток. Це значить, що ви довіряєте один одному, що у класі навчаються один одному і друзі.

III. Повідомлення теми і мети уроку**IV. Актуалізація опорних знань учнів.****Дидактична гра «Пінг – понг»**

Два учні виходять до дошки з великим м'ячем. Один промовляє питання і кидає м'яч своєму супернику.

Орієнтовні запитання для гри:

1. Де народився Василь Андрійович Симоненко?
2. Ким працювала мама письменника?
3. Як навчався Василь Симоненко у школі?
4. Які казки для дітей написав митець?
5. Яку професію здобував Василь Симоненко, навчаючись у Київському університеті?

Рубрика «До речі...»

Учитель. Казку «Цар Плаксі́й та Лоскотон» В.Симоненко написав за одну ніч, а вже наступного дня читав її сину Олесеві як першому критику. Люблячий батько довіряв своїй дитині: рядки, які син запам'ятав, він друкував, а решту доопрацьовував. Напевно, саме тому діти й люблять цю казку.

V. Сприйняття і засвоєння учнями навчального матеріалу**Вибіркове виразне читання казки учнями****Бесіда для опрацювання змісту казки:**

- Як називається країна, в якій відбуваються казкові події? (*Сльозолій*).
- Чому автор так назвав «країну-красу»?
- Хто винен у тому, що жителі країни Сльозолій змушені лити сльози?

Словесне малювання

- Який він – Плаксі́й? Опишіть царя та його сімейство.
- Як ви гадаєте, автору цар та його діти подобаються? А вам сподобалися? Що не подобається найбільше, що викликає відразу? (*Цар та його діти постійно ридують, змушують плакати всіх дітей і н'ють їхні сльози*).
- Чому, на вашу думку, цар та його сім'я такі плаксиві? Від чого вони плачуть? (*Їм нудно жити. Навіть ім'я старшої доньки Нудота*).

Учитель. Це дуже страшно, що володар країни не милується її цвітом, не опікується розвитком своєї гарної країни, не думає про людей. Він отримує насолоду від плачу та випитих сліз дітей.

- Як ви гадаєте, «країні-красі» потрібен такий цар? (*Звичайно, такий правитель – велике лихо для країни*).
- Якими ви уявляєте простих жителів країни? Які вони – дорослі і діти, які проживають в країні Сльозолій? Чому діти в країні Сльозолій постійно плачуть? (*Діти плачуть від страху, голоду і холоду*).

Учитель. Злому плаксивому правителю у казці протиставлений добрий Лоскотон. Він дає дітям те, що в них відібрав Плаксі́й, – сміх і радість.

Словесне малювання

1. Яким ви уявляєте Лоскотона? Чи подобається він вам?
2. За що діти й дорослі країни Сльозолій любили Лоскотона? Підтвердити словами з тексту.
3. Чому Плаксі́й і Плаксуні так ненавиділи Лоскотона? (*Вони боялися, що Лоскотон «розвалить трон»*).
4. Чому слуги Плаксі́я ніяк не могли впіймати Лоскотона?
5. Чому капітан Макака вирішив допомогти Плаксі́ю знайти Лоскотона? Які слова використовує автор, характеризуючи Макаку? Зачитайте.

Дидактична гра «Рекламна кампанія»

Казка складається з шести частин.

Завдання. Назвати заголовок частини казки та створити усний рекламний ролик про її зміст.

– Чи відповідає зміст частини її назві?

(Учитель пропонує вибрати одну картку одному учневі і створити ролик та відповісти на запитання).

Кожна казка має вступ, основну частину і кінцівку.

Завдання

– Зачитати ту частину тексту, яка є вступом у казці. *(1, 2 частини).*

– Зачитати ту частину казки, яка становить основну частину. *(3, 4 частини).*

– Яку частину казки ви б назвали кінцівкою? *(Учні зачитують 5 і 6 частини).*

«Коло думок»

– Як у казці прослідковується мотив соціальної нерівності, гноблення народу? Підтвердити це словами з тексту.

Практикум з теорії літератури

1. Пояснення вчителя про віршовану і прозову мову казок.

2. Назвати казки, написані прозовою мовою.

(Народні казки: «Мудра дівчина», «Летючий корабель», «Про правду і кривду»). Казки Василя Симоненка написані віршованою мовою. Таким творам притаманні ритм, строфа, рима.

3. Робота з підручником. Опрацювання статті «Прозова й віршована мова». Виписати з підручника терміни: ритм, строфа, рима.

V. Підсумок уроку

Вправа «Редактор»

Завдання. Розгляньте обкладинки до казки. Яка з них, на вашу думку, найбільше підходить до цього твору? Яку б власну обкладинку ви запропонували?

Метод «Мікрофон»

– З ким з героїв казки В.Симоненка «Цар Плаксії і Лоскотон» ви б хотіли дружити, і чому ви обрали саме цього героя?

Твори Василя Симоненка люблять як дорослі, так і діти. Сьогодні ми ознайомилися зі змістом казки «Цар Плаксії та Лоскотон».

Народ наш шанує творчість митця. Щорічно видаються книги поета. У Біївцях, Львові, Черкасах, Тернополі діти навчаються у школах, які носять ім'я поета. Щороку в Україні відбуваються Симоненківські читання, свята поезії, вечори пам'яті.

Свято береже пам'ять про свого видатного сина Черкаський край, адже саме в Черкасах жив і творив В.Симоненко. Сьогодні в Черкасах можна відвідати літературно-меморіальний музей В.Симоненка, пам'ятник поетові. Могила В.Симоненка – священне місце для всіх мешканців нашого краю.

Приміщення, в якому обладнано
Черкаський літературно-
меморіальний музей
В.Симоненка

Пам'ятник поетові в Черкасах

VI. Домашнє завдання

Колективне: Скласти план – порівняльну характеристику Плаксія і Лоскотона. *Групове:* підготуватися до рольової гри, виготовити маски.

Список використаної літератури

1. Авраменко О. М. Українська література : підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів / О. М. Авраменко. – К. : Грамота, 2013. – 196 с.
2. Летичевський М. С. Життя мов спалах блискавки. Спогади друзів і колег про Василя Симоненка / М. С. Летичевський – Черкаси : Черкасипресфото, 1991. – 56 с.
3. Симоненко В. Цар Плаксій та Лоскотон. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrclassic.com.ua/katalog/s/simonenko-vasil/1221-vasil-simonenko-tsar-plaksij-ta-loskoton>
4. Симоненко В. «Цар Плаксій та Лоскотон». Різні життєві позиції Плаксія та Лоскотона (оптимістична і песимістична). / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uchni.com.ua/literatura/54150/index.html>

Одержано редакцією 21.05.2015 р.
Прийнято до публікації 27.05.2015 р.